

Експертний висновок
Міністерства фінансів України до законопроекту
згідно зі статтею 27 Бюджетного кодексу України

1. Назва законопроекту

Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення незалежності та деполітизації роботи Бюро економічної безпеки України» (реєстр. № 10439-1 від 05.02.2024), поданий народними депутатами України Разумковим Д. О. та іншими.

2. Завдання законопроекту

Відповідно до пояснювальної записки законопроект розроблено з метою забезпечення незалежності та деполітизації роботи Бюро економічної безпеки України.

Законопроект є альтернативним до проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про Бюро економічної безпеки України» щодо удосконалення роботи Бюро» (реєстр. № 10439 від 29.01.2024), поданого Кабінетом Міністрів України.

Законопроектом запропоновано внести зміни до Закону України «Про Бюро економічної безпеки України» (далі – Закон № 1150-IX), якими передбачити:

1) кількісний склад конкурсної комісії з відбору Директора БЕБ формуватиметься з шести осіб: три особи призначатимуться від Кабінету Міністрів України та три особи – від бізнес-спільноти (торгово-промислові палати, об'єднання роботодавців, професійні спілки та їх об'єднання, громадські спілки, членами яких є суб'єкти господарювання). Останні обиратимуться на зборах таких суб'єктів;

2) аналогічний підхід застосовано до формування Комісії з проведення оцінки діяльності БЕБ, яка складається з одного представника від Кабінету Міністрів України і двох від бізнесу;

3) фінансування діяльності конкурсної комісії з відбору Директора БЕБ та її членів може здійснюватися за рахунок залучення міжнародної технічної допомоги; розширення повноважень членів конкурсної комісії з відбору Директора БЕБ, зокрема користуватися допомогою помічників;

4) на перехідний період, а саме для відбору Директора БЕБ вперше після прийняття пропонованого законопроекту, конкурсна комісія формується у складі трьох осіб від Кабінету Міністрів України та трьох осіб за пропозицією міжнародних та іноземних організацій, які відповідно до міжнародних або міждержавних угод надають Україні міжнародну технічну допомогу у сфері запобігання і протидії корупції, реформи органів правопорядку, які мають переважające право голосу під час прийняття рішення;

5) для оцінки (аудиту) діяльності Директора БЕБ, обраного вперше після прийняття пропонованого законопроекту, Комісія з проведення зовнішньої

незалежної оцінки (аудиту) ефективності діяльності БЕБ (далі – Комісія з проведення оцінки) формується у складі трьох осіб, призначених за пропозицією міжнародних та іноземних організацій, які відповідно до міжнародних або міждержавних угод надають Україні міжнародну технічну допомогу у сфері запобігання і протидії корупції, реформи органів правопорядку;

б) розширення повноважень членів Комісії з проведення оцінки щодо їх права користуватися допомогою помічників; організаційно-технічне забезпечення діяльності Комісії з проведення оцінки здійснює Секретаріат Кабінету Міністрів України; фінансування діяльності Комісії з проведення оцінки та її членів може здійснюватися за рахунок залучення міжнародної технічної допомоги;

7) зміну порядку конкурсного відбору працівників БЕБ через визначення складу конкурсної комісії (три особи призначає Директор БЕБ, а три – громадська рада при БЕБ) та етапів проведення конкурсу;

8) механізм атестації працівників БЕБ:

атестація проводиться одразу після призначення Директора БЕБ;

атестацію проходять всі працівники БЕБ;

атестація проводиться протягом чітко визначеного терміну – протягом року;

повторна атестація заборонена;

не менше трьох з шести членів кадрової комісії з атестації мають бути делеговані міжнародними і неурядовими організаціями, проектами міжнародної технічної допомоги, дипломатичними місіями;

чіткий порядок проведення атестації.

3. Оцінка впливу на показники бюджетів

Згідно з пояснювальною запискою до законопроекту реалізація його положень не призведе до збільшення витрат з Державного бюджету України.

Частиною восьмою статті 15 Закону № 1150-IX визначено, що роботу та організаційно-технічне забезпечення конкурсної комісії та її членів забезпечує Секретаріат Кабінету Міністрів України.

У разі незалучення міжнародної технічної допомоги реалізація запропонованих норм законопроекту потребуватиме додаткових видатків з державного бюджету на забезпечення діяльності конкурсної комісії та комісії з проведення оцінки, а також помічників членів комісії, оскільки кошти на вказану мету в межах видатків, затверджених у державному бюджеті Господарсько-фінансовому департаменту Секретаріату Кабінету Міністрів України за бюджетною програмою за КПКВК 0411010 «Обслуговування та організаційне, інформаційно-аналітичне та матеріально-технічне забезпечення діяльності Кабінету Міністрів України», не передбачені.

4. Вартісна величина впливу на показники бюджетів

Вартісна величина впливу на показники бюджету залежатиме від ефективності роботи БЕБ у сфері протидії кримінальним правопорушенням, що посягають на функціонування економіки держави, а також від розміру міжнародної технічної допомоги для забезпечення діяльності конкурсної комісії та Комісії з проведення оцінки, а також помічників членів комісії.

5. Пропозиції щодо можливостей фінансового забезпечення у відповідному бюджетному періоді законопроекту у разі його прийняття

Пропозиції щодо можливостей фінансового забезпечення у відповідному бюджетному періоді законопроекту в разі його прийняття відсутні.

6. Пропозиції щодо відповідності законам, що регулюють бюджетні відносини

Прийняття акта не суперечить законам, що регулюють бюджетні відносини.

7. Пропозиції щодо розгляду законопроекту

Міністерство фінансів України в межах компетенції не підтримує проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення незалежності та деполітизації роботи Бюро економічної безпеки України» (реєстр. № 10439-1 від 05.02.2024), поданий народними депутатами України Разумковим Д. О. та іншими.

Варто врахувати, що Листом про наміри Уряду України та Національного банку України до МВФ від 01.12.2023 та пунктом 25 Меморандуму про економічну та фінансову політику (щодо завершення другого перегляду Програми EFF) передбачено до кінця червня 2024 року прийняття нового закону про БЕБ з чітким мандатом та обсягом слідчих повноважень, що відповідає передовому досвіду, зосередивши увагу на основних економічних злочинах та забезпечивши правову базу для діяльності БЕБ у питаннях добору керівництва та персоналу, і визначено, що «<...> важливість посилення контролю за комплаєнсом (дотриманням вимог законодавства) та виявлення фінансово-економічних злочинів передбачає необхідність посилення аналітичної підтримки для виявлення ухилення від сплати податків за принципом «витягнутої руки». Ми ухвалимо новий закон про БЕБ, який матиме чіткий мандат та обсяг слідчих повноважень, що відповідатиме найкращим практикам, зосереджуючись на основних економічних злочинах, та зміцненні його аналітичного потенціалу, водночас забезпечуючи спроможність ДПС та ДМС ефективно протидіяти порушенням у податковій та митній сферах. Існуюче розмежування між слідчими повноваженнями БЕБ та Національного антикорупційного бюро України (НАБУ) буде збережено. Крім того, закон буде спрямований на створення правового підґрунтя для функціонування БЕБ з метою (і) розвитку відкритого, прозорого та конкурентного процесу відбору

керівництва та персоналу; (ii) посилення вимог до конкурсної комісії; (iii) запровадження контрактної системи для працівників; та (iv) розроблення механізму атестації персоналу <...>».

Мінфін вважає за необхідне надати такі зауваження:

1. Статтею 19 Закону № 1150-IX визначено, що Директор Бюро економічної безпеки України утворює конкурсну комісію, яка проводить конкурс на зайняття вакантних посад гласних штатних працівників у Бюро економічної безпеки України. Директор Бюро економічної безпеки України включає до складу конкурсної комісії представників, визначених Радою громадського контролю при Бюро економічної безпеки України (не більше трьох осіб).

Законопроектом запропоновано внести зміни до статті 19 Закону № 1150-IX, якою передбачити утворення Директором БЕБ конкурсної комісії у складі шести осіб, яка проводить конкурс на зайняття вакантних посад гласних штатних працівників у Бюро економічної безпеки України. Директор Бюро економічної безпеки України включає до складу конкурсної комісії трьох представників, визначених Радою громадського контролю при Бюро економічної безпеки України.

Кількісний склад конкурсної комісії, яка проводить конкурс на зайняття вакантних посад гласних штатних працівників БЕБ, у парному еквіваленті несе у собі ризик неможливості прийняття однозначного рішення у разі рівного розподілу голосів між членами такої комісії, що може призвести до довготривалого невиконання комісією своїх функцій.

Згідно з пунктом 1 розділу III Схеми спрямування і координації діяльності центральних органів виконавчої влади Кабінетом Міністрів України через відповідних членів Кабінету Міністрів України, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 10.09.2014 № 442 «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади», діяльність Бюро економічної безпеки України спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України.

З метою об'єктивності, неупередженості кадрових призначень до БЕБ, забезпечення прозорості та суспільного контролю за діяльністю БЕБ вважаємо за доцільне у законопроекті визначити кількісний склад конкурсної комісії, яка проводить конкурс на зайняття вакантних посад гласних штатних працівників у Бюро економічної безпеки України, на рівні 7 осіб: по три особи, визначені БЕБ та Радою громадського контролю при Бюро економічної безпеки України, одна особа, визначена Кабінетом Міністрів України.

2. Законопроектом запропоновано внести зміни до частини шостої статті 15 Закону № 1150-IX та передбачити права членів конкурсної комісії з обрання Директора БЕБ для здійснення своїх повноважень, зокрема право користуватися допомогою помічників.

Законопроектом не визначається правовий статус помічників, вимоги до них та повноважень, що може призвести до можливого свавілля, зловживання правом та конфлікту інтересів.

3. Підпунктом 10 пункту 1 розділу I законопроекту запропоновано внести зміни до розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» Закону № 1150-IX шляхом доповнення його новими пунктами, зокрема пунктом 15, згідно з яким запропоновано проходження атестації гласними і негласними штатними працівниками, державними службовцями та особами, які уклали трудовий договір з Бюро економічної безпеки України, протягом року з дня обрання Директора Бюро економічної безпеки України за конкурсною процедурою, передбаченою з урахуванням положень Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо першочергових заходів із реформування Бюро економічної безпеки України».

Слід звернути увагу, що на сьогодні не прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо першочергових заходів із реформування Бюро економічної безпеки України». При цьому законопроекти з такою назвою (реєстр. номер 10088 від 25.09.2023 і реєстр. номер 10088-1 від 10.10.2023), які включені до Порядку денного одинадцятої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання відповідно до Постанови Верховної Ради України від 06.02.2024 № 3562-IX, не можуть бути прийняті одночасно із законопроектом реєстр. № 10439-1 від 05.02.2024, оскільки містять положення, що по різному врегульовують однакове коло питань.

Також законопроектом визначено, що повторне проходження одним і тим самим працівником атестації забороняється.

Статтею 58 Конституції України визначено, що закони та інші нормативно-правові акти не мають зворотної дії в часі, крім випадків, коли вони пом'якшують або скасовують відповідальність особи.

Норми, закріплені в законопроекті, щодо атестації можуть застосовуватися лише до осіб, які будуть прийняті на службу в БЕБ після набрання чинності вищезазначеними нормами законопроекту.

Таким чином, не буде досягнуто основної мети законопроекту щодо першочергових заходів із реформування Бюро економічної безпеки України.

Варто врахувати, що Рішенням Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Президента України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» (справа про податки) від 05.04.2001 № 3-рп/2001 встановлено, що Конституція України закріпила принцип незворотності дії в часі законів та інших нормативно-правових актів (частина перша статті 58). Це означає, що дія закону та іншого нормативно-правового акта не може поширюватися на правовідносини, які виникли і закінчилися до набрання чинності цим законом або іншим нормативно-правовим актом.

Закріплення принципу незворотності дії в часі законів та інших нормативно-правових актів є гарантією безпеки людини і громадянина, довіри до держави.

Вважаємо за доцільне у Бюро економічної безпеки України ввести контрактну форму проходження служби, якою передбачити:

можливість вперше укласти контракт з особою на один рік з подальшим проведенням атестації для визначення професійної компетентності, рівня спеціальних знань та умінь, професійної етики та добросовісності, психофізіологічного опитування із застосуванням поліграфа;

максимальний строк дії контракту п'ять років після успішного проходження атестації;

визначення тривалості дії останнього контракту строком, який залишився до досягнення особою граничного віку перебування на службі в Бюро економічної безпеки України.

**Перший заступник
Міністра фінансів України**

Денис УЛЮТІН